

PARADIGMATA PROGRAMOVÁNÍ 2A

MUTACE

VÝVOJ TOHOTO UČEBNÍHO MATERIÁLU JE SPOLUFINANCOVÁN
EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČR

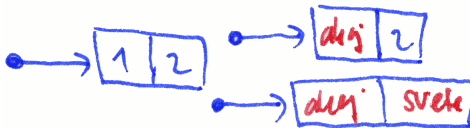
nedojde ke změně seznamu, ale k vytvoření nového seznamu

```
(define s '(1 2 3))  
(set! s '(1 blah 3))
```

mutátory párů: procedury `set-car!` a `set-cdr!`

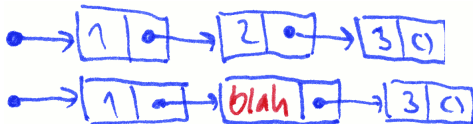
destruktivně změní pár, vrací nedefinovanou hodnotu

```
(define p (cons 1 2))  
(set-car! p 'ahoj)  
(set-cdr! p 'svete)
```


Příklad:

```
(define s '(1 2 3))  
(set-car! (cdr s) 'blah)  
s  $\Rightarrow$  (1 blah 3)
```


vznikají vzájemně provázané seznamy, nutno dbát zvýšené obezřetnosti!
zvýšené riziko vzniku chyb: nechtěná mutace seznamů

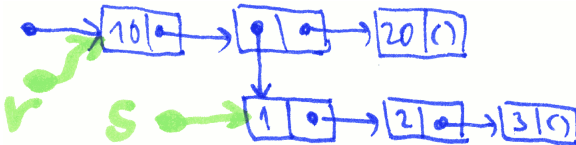
```
(define s '(1 2 3))  
(define r (list 10 s 20))
```

$r \Rightarrow (10 (1 2 3) 20)$

```
(set-car! (cadr r) 'neco)
```

$r \Rightarrow (10 (neco 2 3) 20)$

$s \Rightarrow (neco 2 3)$

;; pro $n = 3$ vytvoř: $((\#f \#f \#f) (\#f \#f) (\#f))$, a podobně
;; asymptotická časová složitost: $O(n(1 + n)/2)$

```
(define f-list  
  (lambda (n)  
    (build-list n  
      (lambda (i)  
        (build-list (- n i)  
          (lambda (x) #f))))))
```

```
(define s (f-list 4))
```

```
s  $\Rightarrow$  ((#f #f #f #f) (#f #f #f) (#f #f) (#f))
```

```
(set-car! (car (reverse s)) 'blah)
```

```
s  $\Rightarrow$  ((#f #f #f #f) (#f #f #f) (#f #f) (blah))
```

```
(set-car! (cadr (reverse s)) 100)
```

```
s  $\Rightarrow$  ((#f #f #f #f) (#f #f #f) (100 #f) (blah))
```

;; ta samá procedura, ale efektivnější
;; asymptotická časová složitost: $O(n)$

```
(define f-list  
  (lambda (n)  
    (if (= n 1)  
        '(#f)  
        (let ((rest (f-list (- n 1))))  
          (cons (cons (caar rest) (car rest)) rest))))))
```

```
(define s (f-list 4))
```

```
s  $\Rightarrow$  ((#f #f #f #f) (#f #f #f) (#f #f) (#f))
```

ROZDÍL OPROTI PŘEDCHOZÍMU:

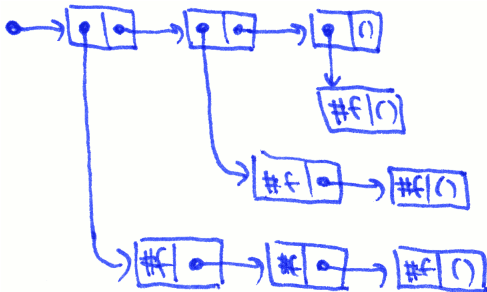
```
(set-car! (car (reverse s)) 'blah)
```

```
s  $\Rightarrow$  ((#f #f #f blah) (#f #f blah) (#f blah) (blah))
```

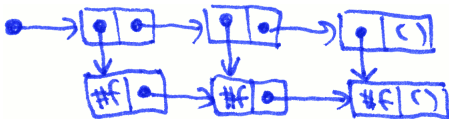
```
(set-car! (cadr (reverse s)) 100)
```

```
s  $\Rightarrow$  ((#f #f 100 blah) (#f 100 blah) (100 blah) (blah))
```

(f-list 3) ... první verze používající `build-list`

(f-list 3) ... druhá verze (rekurzivní)

program = data = mutovatelný seznam

je možné destruktivně modifikovat samotný program (!!)

```
(define proc  
  (lambda (x)  
    (display (list "Input parameter: " x))  
    (newline)  
    (set-car! x (+ (car x) 1))  
    x))
```

```
(define test (lambda () (proc '(0))))
```

```
(test)  $\Rightarrow$  (1)
```

vytištěno: (Input parameter: (0))

```
(test)  $\Rightarrow$  (2)
```

vytištěno: (Input parameter: (1))

⋮

;; konstrukce mutovatelného páru

```
(define cons  
  (lambda (x y)
```

;; modifikátory vazby symbolů x a y

```
(define set-x! (lambda (value) (set! x value)))  
(define set-y! (lambda (value) (set! y value)))
```

;; dispatch

```
(lambda (signal)  
  (cond ((equal? signal 'car) x)  
        ((equal? signal 'cdr) y)  
        ((equal? signal 'set-car!) set-x!)  
        ((equal? signal 'set-cdr!) set-y!)  
        (else 'unknown-signal))))
```


;; selektory car a cdr

```
(define car (lambda (pair) (pair 'car)))  
(define cdr (lambda (pair) (pair 'cdr)))
```

;; mutace prvního prvku

```
(define set-car!  
  (lambda (pair value)  
    ((pair 'set-car!) value)))
```

;; mutace druhého prvku

```
(define set-cdr!  
  (lambda (pair value)  
    ((pair 'set-cdr!) value)))
```

klasická nedestruktivní (funkcionální) verze

```
(define list-set  
  (lambda (l index value)  
    (let iter ((l l)  
              (i 0))  
      (if (= i index)  
          (cons value (cdr l))  
          (cons (car l) (iter (cdr l) (+ i 1)))))))
```

destruktivní modifikace prvku

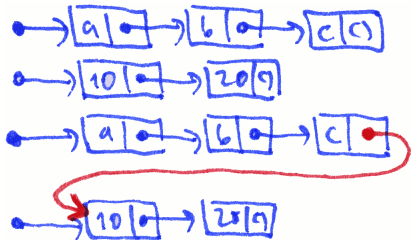
```
(define list-set!  
  (lambda (l index value)  
    (let iter ((l l)  
              (i 0))  
      (if (= i index)  
          (set-car! l value)  
          (iter (cdr l) (+ i 1))))  
  l))
```

klasický nedestruktivní (funkcionální) `append2`

```
(define append2
  (lambda (l1 l2)
    (if (null? l1)
        l2
        (cons (car l1) (append2 (cdr l1) l2))))
```

destruktivní spojení dvou seznamů

```
(define append2!
  (lambda (l1 l2)
    (if (null? l1)
        l2
        (let iter ((l l1))
          (if (null? (cdr l))
              (begin
                (set-cdr! l l2)
                l1)
              (iter (cdr l)))))))
```


při spojení seznamů dochází k mutaci prvního argumentu:

```
(define x '(a b c))
```

```
(define y '(10 20))
```

```
(append2! x y)  $\implies$  (a b c 10 20)
```

```
x  $\implies$  (a b c 10 20)
```

```
y  $\implies$  (10 20)
```

neplatí v případě prázdného seznamu (není to pár)

```
(define x '())
```

```
(define y '(10 20))
```

```
(append2! x y)  $\implies$  (10 20)
```

```
x  $\implies$  ()
```

```
y  $\implies$  (10 20)
```

můžeme rozšířit na libovolné argumenty:

```
(define append!  
  (lambda lists  
    (foldr append2! '() lists)))
```

dochází k destrukci všech kromě posledního
všechny neprázdné seznamy se postupně prováží

```
(define a '(a b c))  
(define b '#t #f))  
(define c '(2 4 6 8))  
(define d '(foo bar baz))
```

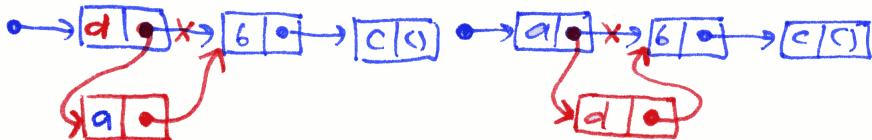
(append! a b c d)	\Rightarrow	(a b c #t #f 2 4 6 8 foo bar baz)
a	\Rightarrow	(a b c #t #f 2 4 6 8 foo bar baz)
b	\Rightarrow	(#t #f 2 4 6 8 foo bar baz)
c	\Rightarrow	(2 4 6 8 foo bar baz)
d	\Rightarrow	(foo bar baz)

destruktivn pridn prvku do seznamu

```
(define s '(a b c))
```

```
(list-insert! s 0 'd)
```

```
(list-insert! s 1 'd)
```


destruktivn odebrn prvku ze seznamu

```
(define s '(a b c))
```

```
(list-delete! s 0)
```

```
(list-delete! s 1)
```


destruktivní přidávání prvku do NEPRÁZDNÉHO seznamu
pro prázdný seznam nelze (nejsou mutovatelné)

```
(define list-insert!  
  (lambda (l index value)  
    (if (= index 0) ; vkládání na začátek  
        (begin  
          (set-cdr! l (cons (car l) (cdr l)))  
          (set-car! l value))  
        (let iter ((l l)  
                    (index index)) ; vkládání doprostřed  
          (if (= index 1)  
              (set-cdr! l (cons value (cdr l)))  
              (iter (cdr l) (- index 1)))))))
```

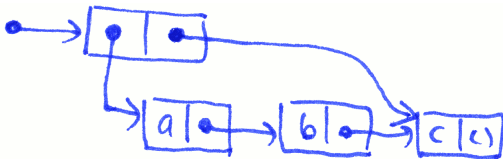
destruktivní mazání prvku z aspoň DVOUPRVKOVÉHO seznamu
jednoprvkové seznamy nelze zmutovat na prázdné

```
(define list-delete!  
  (lambda (l index)  
    (if (= index 0)  
        (begin  
          (set-car! s (cadr s)) ; mazání z první pozice  
          (set-cdr! s (cddr s)))  
        (let iter ((l l) ; mazání ze zbytku seznamu  
                   (index index))  
          (if (= index 1)  
              (set-cdr! l (cddr l))  
              (iter (cdr l) (- index 1))))))))
```


Efektivní implementace FRONTY: vkládání a mazání v $O(1)$

;; vytvoř prázdnou frontu

```
(define make-queue  
  (lambda ()  
    (cons '() '()))))
```


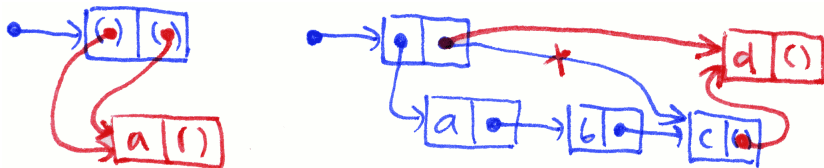
;; testuj, zdali je daná fronta prázdná

```
(define empty-queue?  
  (lambda (queue)  
    (and (null? (car queue))  
         (null? (cdr queue))))))
```

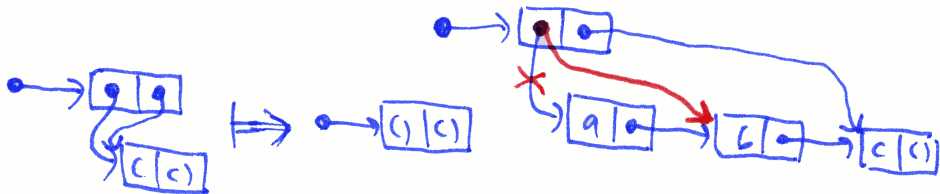
;; vrať prvek na vrcholu fronty

```
(define queue-get caar)
```

Princip vkládání prvku na konec fronty

Princip smazání prvku ze začátku fronty

;; vlož prvek na konec fronty

```
(define queue-insert!  
  (lambda (queue elem)  
    (if (empty-queue? queue)  
        (begin  
          (set-car! queue (cons elem (car queue)))  
          (set-cdr! queue (car queue)))  
        (begin  
          (set-cdr! (cdr queue) (list elem))  
          (set-cdr! queue (cddr queue))))))
```

;; smaž prvek z vrcholu fronty

```
(define queue-delete!
```

```
  (lambda (queue)
```

```
    (if (not (empty-queue? queue))
```

```
      (begin
```

```
        (set-car! queue (cdar queue))
```

```
        (if (null? (car queue))
```

```
          (set-cdr! queue '()))))))))
```

```
(define q (make-queue))
```

```
q  $\Rightarrow$  (())
```

```
(queue-insert! q 10)
```

```
(queue-insert! q 20)
```

```
(queue-insert! q 30)
```

```
q  $\Rightarrow$  ((10 20 30) 30)
```

```
(queue-get q)  $\Rightarrow$  10
```

```
(queue-delete! q)
```

```
(queue-insert! q 40)
```

```
q  $\Rightarrow$  ((20 30 40) 40)
```

```
(queue-delete! q)
```

```
(queue-delete! q)
```

```
q  $\Rightarrow$  ((20 30 40) 40)
```

Cyklické seznamy

```
(define a '(ahoj))
```

```
(set-cdr! a a)
```

$a \Rightarrow (ahoj\ ahoj\ ahoj\ \dots)$

\Rightarrow DrScheme vypíše: $\#0=(ahoj\ .\ \#0\#)$

tradičně napsaný `length` selhává

```
(define length
```

```
  (lambda (l)
```

```
    (if (null? l)
```

```
        0
```

```
        (+ 1 (length (cdr l))))))
```

`(length a)` $\Rightarrow \infty$

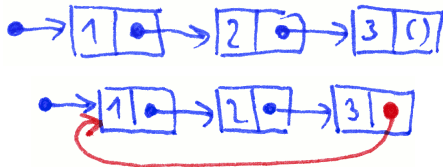
`(length a)` \Rightarrow length: exp. arg. of type <prop. list>;
given $\#0=(ahoj\ .\ \#0\#)$

```
(define a '(1 2 3))
```

```
(set-cdr! (cddr a) a)
```

a \Rightarrow (1 2 3 1 2 3 1 2 3 ...)

\Rightarrow #0=(1 2 3 . #0#)


```
(define a '(10 20 30))
```

```
(set-car! (cdr a) a)
```

a \Rightarrow (10 (10 (10 (10 ... 30) 30) 30) 30)

\Rightarrow #0=(10 #0# 30)

(length a) \Rightarrow 3


```
(define a '(#f))
```

```
(set-car! a a)
```

a \Rightarrow (((((...))))

\Rightarrow #0=(#0#)

(length a) \Rightarrow 1

zacyklení lineárního seznamu (vrací nedefinovanou hodnotu)
do posledního páru místo () vloží ukazatel na první pár

```
(define cycle!  
  (lambda (l)  
    (let iter ((aux l))  
      (if (null? (cdr aux))  
          (set-cdr! aux l)  
          (iter (cdr aux))))))
```

```
(define s '(a b c d e))  
(cycle! s)
```

$s \mapsto \#0=(a\ b\ c\ d\ e\ .\ \#0\#)$

OTÁZKA: jak detekovat cyklus v seznamu?

naivní (nefunkční) řešení

```
(define cycle?  
  (lambda (l)  
    (if (null? l)  
        #f  
        (cycle? (cdr l)))))
```

potřebujeme porovnávat fyzické umístění párů v paměti
predikát `equal?` nám NIJAK NEPOMŮŽE, protože:

```
(define a (cons 1 2))  
(define b (cons 1 2))  
(equal? a b)  $\implies$  #t ... problém  
(set-car! a 10)  
a  $\implies$  (10 . 2)  
b  $\implies$  (1 . 2)
```

Predikát `eq?` je `#t`

- na číslech, právě když mají shodnou reprezentaci
- na symbolech, právě když se jmenují stejně
- na párech, právě když mají stejné uložení v paměti

`(eq? 1.2 1.2)` \implies `#f`

`(eq? 2 2)` \implies `#t`

`(eq? 'ahoj 'ahoj)` \implies `#t`

`(eq? (cons 1 2) (cons 1 2))` \implies `#f`

Predikát `eqv?` je `#t`

- na číslech, právě když jsou numerická stejná
- na symbolech, právě když se jmenují stejně
- na párech, právě když mají stejné uložení v paměti

`(eqv? 1.2 1.2)` \implies `#t`

`(eqv? 2 2)` \implies `#t`

`(eqv? 'ahoj 'ahoj)` \implies `#t`

`(eqv? (cons 1 2) (cons 1 2))` \implies `#f`

```
(define both
  (lambda (type? x y)
    (and (type? x) (type? y))))

(define eqv?
  (lambda (x y)
    (if (and (both number? x y)
              (or (both exact? x y)
                  (both inexact? x y)))
        (= x y)
        (eq? x y))))

(define equal?
  (lambda (x y)
    (or (eqv? x y)
        (and (both pair? x y)
              (equal? (car x) (car y))
              (equal? (cdr x) (cdr y))))))
```

test zacyklenosti lineárního seznamu

```
(define cyclic?  
  (lambda (l)  
    (let test ((rest (if (null? l)  
                          '()  
                          (cdr l))))  
      (cond ((null? rest) #f)  
            ((eq? rest l) #t)  
            (else (test (cdr rest))))))))
```

příklad použití

```
(cyclic? '())            $\implies$  #f  
(cyclic? '(a b c))       $\implies$  #f  
(define s '(a b c))  
(cycle! s)  
(cyclic? s)              $\implies$  #t
```

odcyklení lineárního seznamu

rozetnutí cyklu vložení () místo ukazatele na počátek

```
(define uncycle!  
  (lambda (l)  
    (let iter ((aux l))  
      (if (eq? (cdr aux) l)  
          (set-cdr! aux '())  
          (iter (cdr aux))))))
```

zacyklením a odcyklením nemusíme získat výchozí seznam

```
(define s '(a b c))
```

```
(cycle! s)
```

```
(set! s (cdr s))
```

$s \mapsto \#0=(b\ c\ a\ .\ \#0\#)$

```
(uncycle! s)
```

$s \mapsto (b\ c\ a)$

Analogicky jako existují `eq?`, `eqv?` a `equal?`
mají své varianty i `member` a `assoc`

`member` ... používá k porovnání prvků `equal?`

`memv` ... používá k porovnání prvků `eqv?`

`memq` ... používá k porovnání prvků `eq?`

`(member '(a) '(1 2 (a) 3 4))` \implies `((a) 3 4)`

`(memq '(a) '(1 2 (a) 3 4))` \implies `#f`

`assoc` ... používá k porovnání klíčů `equal?`

`assv` ... používá k porovnání klíčů `eqv?`

`assq` ... používá k porovnání klíčů `eq?`

`(assoc '(2) '((1 . a) ((2) . b) (3 . c)))` \implies `((2) . b)`

`(assq '(2) '((1 . a) ((2) . b) (3 . c)))` \implies `#f`

Test cyklu do hloubky

- `cyclic?` testuje pouze jeden typ zacyklení
- selhává na mnoha cyklických strukturách

Příklad:

```
(define s '(a b c d e f))
```

```
(set-car! (cdddr s) (cdr s))
```

```
s  $\Rightarrow$  (a . #0=(b c #0# e f))
```

```
(length s)  $\Rightarrow$  6
```

```
(cyclic? s)  $\Rightarrow$  #f
```

Test cyklu do hloubky

- během sestupu seznamem si udržujeme seznam již navštívených párů
- procedura využívá `memq`

```
(define depth-cyclic?  
  (lambda (l)  
    (let ((found '()))  
      (let test ((l l))  
        (if (pair? l)  
            (if (memq l found)  
                #t  
                (begin  
                  (set! found (cons l found))  
                  (or (test (car l))  
                      (test (cdr l))))))  
            #f))))))
```


Obousměrné seznamy: speciální cyklické struktury

- jednotlivé buňky budou ve tvaru (*elem* . (*ptr1* . *ptr2*)), kde
 - *elem* je libovolný element uložený v buňce
 - *ptr1* je ukazatel na předchozí buňku
 - *ptr2* je ukazatel na následující buňku (má stejnou roli jako *cdr*)

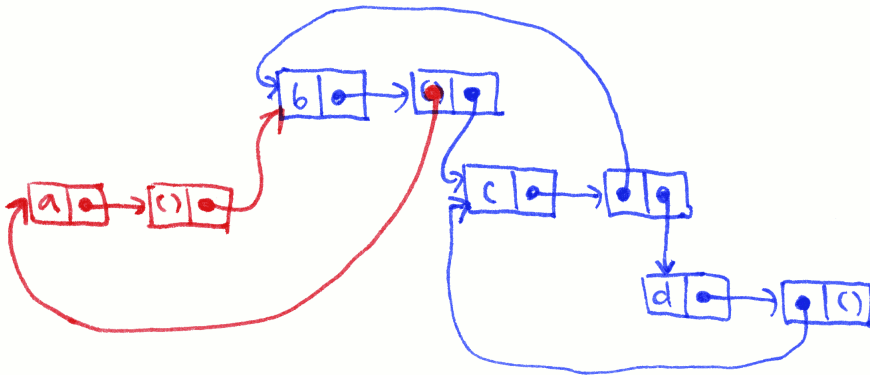
;; konstruktor obousměrného seznamu

```
(define cons-dlist
  (lambda (elem dlist)
    (let ((new-cell (cons elem
                          (cons '()
                                dlist))))
      (if (not (null? dlist))
          (set-car! (cdr dlist) new-cell)
          new-cell)))
```

Princip konstrukce obousměrného seznamu (*cons-dlist* značeno *consd*)

```
(define s (consd 'b (consd 'c (consd 'd '()))))
```

```
(define r (consd 'a s))
```


; ; selektory `car`, `cdr` a `cir`

```
(define dlist-car (lambda (dlist) (car dlist)))  
(define dlist-cdr (lambda (dlist) (cddr dlist)))  
(define dlist-cir (lambda (dlist) (cadr dlist)))
```

Příklad: (zkracujeme jména na `consd`, `dcar`, `dcdr` a `dcir`)

```
(define s (consd 'a (consd 'b (consd 'c (consd 'd '())))))  
  ⇒ #0=(a () . #1=(b #0# . #2=(c #1# d #2#)))  
(dcar s) ⇒ a  
(dcir s) ⇒ ()  
(dcdr s) ⇒ #0=(b (a () . #0#) . #1=(c #0# d #1#))  
(dcar (dcdr s)) ⇒ b  
(dcir (dcdr s)) ⇒ #0=(a () . #1=(b #0# . #2=(c #1# d #2#)))  
(dcdr (dcdr s)) ⇒ #1=(c #0=(b (a () . #0#) . #1#) d #1#)
```

Předávání argumentů procedurám

```
(define add2  
  (lambda (x)  
    (set! x (+ x 2))  
    x))
```

```
(define val 10)  
(add2 val)  $\Rightarrow$  12  
val  $\Rightarrow$  10
```

- Chceme umožnit předávat argumenty „odkazem”
- Vytvoříme: BOX = mutovatelný kontainer na hodnotu

Metody předávání argumentů procedurám

Předávání parametrů = metoda navázání *parametrů* na *formální argumenty*

souvisí s *příkazem přiřazení*: $A := B$

A ... L -hodnota ... paměťové místo, na které ukládáme

B ... R -hodnota ... obsah, který ukládáme

- **Volání hodnotou** (Call by Value)

- volané procedury jsou předány R -hodnoty argumentů
- hodnoty jsou uchovávány (vázány) v lokálním prostředí
- volaná procedura nemůže přiřazovat hodnoty přes argumenty
- jazyky: Scheme, LISP, C

- **Volání odkazem** (Call by Reference)

- volané procedury jsou předány L -hodnoty argumentů
- volaná procedura má k dispozici odkazy na úložiště hodnot
- přiřazení do proměnné v těle procedury mění hodnotu argumentu v prostředí ze kterého byla procedura volána
- jazyky: C++ (reference &), PL1

Metody předávání argumentů procedurám (pokr.)

- **Volání hodnotou-výsledkem** (Call by Value-Result)
 - někdy se principu říká „Copy-restore Linkage“
 - volané proceduře jsou předány *L*-hodnoty
 - hodnoty jsou uchovávány (vázány) v lokálním prostředí
 - po dokončení výpočtu se provede kopie lokálně uložených hodnot na paměťová místa předaných argumentů
 - zdánlivě totéž jako „volání odkazem“
 - rozdíl je například při paralelním vyhodnocování
 - jazyky: FORTRAN, MPD
- **Volání jménem** (Call by Name)
 - volané proceduře jsou předána jména argumentů
 - pokaždé, když je během vyhodnocování těla procedury naraženo na argument zastupovaný jménem, je toto jméno vyhodnoceno
 - jazyky: Algol 60, makra v jazyku C (přísně vzato nejsou procedury)

BOX (mutovatelný kontainer na hodnotu)

následující procedura vytvoří box: nový objekt reagující na dva signály
signál SET ... zapiš hodnotu do boxu, signál GET ... vrať hodnotu z boxu

```
(define make-box
  (lambda (value)
    (lambda (signal . new-value)
      (cond ((equal? signal 'get) value)
            ((equal? signal 'set)
             (set! value (car new-value)))
            (else "neznamy signal")))))
```

Příklad:

```
(define val (make-box 10))
(val 'get)       $\Rightarrow$  10
(val 'set 100)
(val 'get)       $\Rightarrow$  100
```

Příklad:

vypočti faktoriál a zapiš výsledek do argumentu
procedura vždy vrátí symbol `hotovo`

```
(define proc
  (lambda (box n)
    (letrec ((f (lambda (n)
                  (if (= n 1)
                      1
                      (* n (f (- n 1)))))))
      (box 'set (f n))
      'hotovo)))
```

použití:

```
(proc val 20)   $\Rightarrow$  hotovo
(val 'get)       $\Rightarrow$  2432902008176640000
```


Další mutovatelná element: vektory (analogie pole)

vytváření vektorů pomocí hodnot

<code>(vector)</code>	\implies	<code>#0()</code>
<code>(vector 10 20 30)</code>	\implies	<code>#2(10 20 30)</code>
<code>(vector 10 10 10)</code>	\implies	<code>#3(10)</code>
<code>(vector 'ahoj 'svete)</code>	\implies	<code>#2(ahoj svete)</code>
<code>(vector 1 #f 'blah)</code>	\implies	<code>#3(1 #f blah)</code>

vrať délku vektoru

<code>(vector-length (vector))</code>	\implies	<code>0</code>
<code>(vector-length (vector 'a 'b 'c))</code>	\implies	<code>3</code>

vytváření vektoru o dané délce (hodnoty jsou nespecifikované)

<code>(make-vector 10)</code>	\implies	<code>#10(0)</code>
-------------------------------	------------	---------------------

naplnění vektoru jednou hodnotou

```
(define v (make-vector 10))
```

```
(vector-fill! v 'blah)
```

```
v  $\Rightarrow$  #10(blah)
```

vytváření vektoru o dané délce s počátečním naplněním

```
(make-vector 10 'blah)  $\Rightarrow$  #10(blah)
```

získání hodnoty podle indexu / mutace hodnoty

```
(define v (vector 'a 'b 'c 'd 'e 'f))
```

```
(vector-ref v 2)  $\Rightarrow$  c
```

```
(vector-set! v 2 'blah)
```

```
(vector-ref v 2)  $\Rightarrow$  blah
```

```
v  $\Rightarrow$  #6(a b blah d e f)
```

můžeme definovat další procedury, třeba:

```
;; build-vector (analogicky jako build-list)  
(define build-vector  
  (lambda (len f)  
    (let ((new-vector (make-vector len)))  
      (let iter ((i 0))  
        (if (>= i len)  
            new-vector  
            (begin  
              (vector-set! new-vector i (f i))  
              (iter (+ i 1))))))))
```

Časová složitost práce se seznamy a vektory:

- „stejně operace“ mají jinou složitost

<code>build-list</code>	$O(n)$	<code>build-vector</code>	$O(n)$
<code>car</code>	$O(1)$	<code>vector-car</code>	$O(1)$
<code>cdr</code>	$O(1)$	<code>vector-cdr</code>	$O(n)$
<code>cons</code>	$O(1)$	<code>cons-vector</code>	$O(n)$
<code>length</code>	$O(n)$	<code>vector-length</code>	$O(1)$
<code>list-ref</code>	$O(n)$	<code>vector-ref</code>	$O(1)$
<code>list-set!</code>	$O(n)$	<code>vector-set!</code>	$O(1)$
<code>map</code>	$O(n)$	<code>vector-map</code>	$O(n)$